

การประเมินสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองของผู้สำเร็จการศึกษา
รุ่นที่ 1 หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขากาพยาบาลโรคหลอดเลือดสมอง
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี

ผุสดี ก่อเจดีย์, ส.ม.*

นุสรนา นามเดช, ค.ด.**

ณัฐวุฒิ บุญสนธิ, พย.ม.***

จรัสศรี อธิยาชัย, พย.ม.****

Received: January 12, 2021

Revised: November 11, 2021

Accepted: November 12, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยประเมินผลโดยวิธีการวิจัยเชิงบรรยายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะด้านการพยาบาลโรคหลอดเลือดสมองของผู้สำเร็จการศึกษารุ่นที่ 1 หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขากาพยาบาลโรคหลอดเลือดสมอง วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสระบุรี เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนธันวาคม 2561 ถึง กุมภาพันธ์ 2562 โดยข้อมูลเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากผู้สำเร็จการศึกษา 19 คน ผู้บังคับบัญชา จำนวน 5 คน และผู้ร่วมงานของผู้สำเร็จการศึกษา 10 คน ข้อมูลเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษาทั้ง 8 ด้านอยู่ในระดับดีมาก 2) มุมมองที่มีต่อสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองของผู้สำเร็จการศึกษาโดยพบว่า ในด้านพฤติกรรม การให้การพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ผู้สำเร็จการอบรมมีความมั่นใจ มีความรู้ความเข้าใจพยาธิสภาพของโรคหลอดเลือดสมอง และมีความใส่ใจต่อผู้ป่วย ในด้านความพึงพอใจต่อสมรรถนะในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง การเสาะแสวงหาความรู้และการบริการที่มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น และในด้านการนำใช้ความรู้เกี่ยวกับการให้ยา การให้กายภาพบำบัด และการอธิบายพยาธิสภาพและการประเมินผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง

ข้อเสนอแนะควรมีการจัดการอบรมโดยมุ่งเน้นสมรรถนะเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีสมรรถนะสูงสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อให้เกิดผลลัพธ์สุขภาพที่ดีของผู้ป่วย

คำสำคัญ: โรคหลอดเลือดสมอง สมรรถนะการพยาบาล หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง

* พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข; ผู้ให้การติดต่อ E-mail: pusadee@bcns.ac.th

** พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

*** พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี แพร่ คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

**** พยาบาลวิชาชีพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

**Evaluation of the Nurses' Competency Class 1 who Completed Specialized
Nursing Course of Care for Stroke Patients, Boromarajonani College of Nursing,
Saraburi**

Pudsadee Korjedee, M.P.H.^{*}

Nusara Namdej, Ph.D.^{**}

Nutthawut Bunsonti, M.N.S.^{***}

Jarutsri Atthayasai, M.N.S.^{****}

Abstract

This evaluation-descriptive research aimed to evaluate nurses' competencies class 1 who complete specialized nursing course of care for stroke patients, Boromarajonani College of Nursing, Saraburi. Data were collected during December, 2018 through February, 2019. The quantitative data were collected by using the stroke nursing competency assessment, which the researcher created, from 19 graduates and 10 graduates' co-workers and qualitative data were collected by interviewing supervisors of 5 graduates. The descriptive statistics was used to analyze quantitative data and content analysis was used to analyze qualitative data.

Results revealed that; 1. The competency level of the graduates in all 8 areas is very good. 2. The perspectives of stroke nurse specialist in nursing care stroke patients' competent categories found that, nursing behavior for stroke patients' categories, the stroke nurse specialist have more confidence, knowledge and understanding in pathology of cerebrovascular disease and having more attention to the patient. The stroke nurse specialist has more satisfied in caring of stroke patients' categories, seeking for knowledge and improving quality of care. They have been applied knowledge regarding to medical administration, physical therapy, pathophysiology explanation and stroke patients' health assessment.

Recommendations should be given to training courses aimed at enabling trainees to have high competency that can be used in the development of nursing practice to achieve good patient health outcomes.

Keywords: stroke, nurse competency, program for nurse specialist

^{*} Nursing instructor, Boromarajonani College of Nursing Saraburi, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute, Ministry of Public Health; Corresponding author E-mail : pusadee@bcns.ac.th

^{**} Nursing instructor, Boromarajonani College of Nursing Saraburi, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute, Ministry of Public Health

^{***} Nursing instructor, Boromarajonani College of Nursing Phaer, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute, Ministry of Public Health

^{****} Nursing instructor, Boromarajonani College of Nursing Saraburi, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute, Ministry of Public Health

บทนำ

โรคหลอดเลือดสมองเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญอย่างหนึ่ง ในระดับโลกพบว่ามีผู้ป่วยเป็นโรคหลอดเลือดสมอง ในขณะที่ในประเทศไทยพบมีผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเป็นผู้ชายเสียชีวิตเป็นอันดับ 3 และผู้หญิงอันดับ 2 (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2556) และโรคหลอดเลือดสมองยังเป็นสาเหตุสำคัญของการสูญเสียปีสุขภาวะ (Disability Adjusted Life Years; DALYs) (World Health Organization, 2015) ทำให้ผู้ป่วยเกิดการเปลี่ยนบทบาทของตนเองกลายเป็นผู้พึ่งพิง ไม่สามารถประกอบกิจวัตรประจำวันด้วยตนเองได้ เป็นภาระต่อครอบครัวและประเทศชาติ ในภาวะที่ระบบสุขภาพมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพหนึ่งที่ต้องมีการปรับปรุงคุณภาพการพยาบาลโดยให้มีสมรรถนะในการปฏิบัติการพยาบาล ทั้งนี้ในบริบทของประเทศไทย ได้มีความพยายามที่จะพัฒนาคุณภาพการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองทั้งในแง่ของการรักษาและการพยาบาล ทำให้สถานบริการสุขภาพ (โรงพยาบาล) ต่างๆ เปิดบริการ FAST TRACT และมีหอผู้ป่วยเฉพาะโรคเพื่อการดูแลรักษาผู้ป่วยกลุ่มนี้

พยาบาลเป็นบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความสำคัญในการให้การพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเป็นอย่างมาก เมื่อผู้ป่วยเข้ารับการรักษาที่หอผู้ป่วยพยาบาลต้องทำการประเมินสภาพผู้ป่วย และตัดสินใจอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลรักษาอย่างทันที่ หากพยาบาลไม่มีความเข้าใจแนวทางการดูแลรักษาผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองแล้ว อาจจะทำให้ผู้ป่วยขาดโอกาสที่จะได้รับการดูแลรักษาได้ ซึ่งผลการพยาบาลได้ให้ความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาสมรรถนะพยาบาลด้านการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง และสนับสนุนให้สถาบันการศึกษาพยาบาลพัฒนาหลักสูตรการอบรมเฉพาะทางด้านการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ซึ่ง วทบ.สระบุรี เล็งเห็นความสำคัญจึงได้จัดทำหลักสูตรดังกล่าวขึ้นและได้รับการรับรองจากสภาการพยาบาลให้ดำเนินการจัดอบรมได้

หลักสูตรเฉพาะทางสาขาการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง วทบ.สระบุรี ประกอบด้วยรายวิชาภาคทฤษฎีและปฏิบัติจำนวน 15 และ 5 หน่วยกิตตามลำดับ ซึ่งมีทั้งรายวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับนโยบายและการพยาบาล การประเมินภาวะสุขภาพขั้นสูงและการตัดสินใจทางคลินิก การพยาบาลเฉพาะทางผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตามสภาวะการเจ็บป่วย (วิกฤต เรื้อรัง และฟื้นฟูสภาพ) จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า หากผู้ผ่านการศึกษอบรมจากหลักสูตรแล้วจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่เกี่ยวข้องในการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ประกอบด้วย 9 ด้าน ได้แก่ 1. สมรรถนะด้านความรู้เรื่องโรค 2. สมรรถนะเฉพาะทางด้านความสามารถในการประเมินและจัดการในภาวะเร่งด่วน 3. สมรรถนะด้านการให้ยาละลายลิ่มเลือด 4. สมรรถนะด้านการพยาบาลในการประเมินและการจัดการเมื่อพ้นภาวะเร่งด่วน 5. สมรรถนะด้านการพยาบาลเพื่อวางแผนการจำหน่ายและการดูแลต่อเนื่อง 6. สมรรถนะด้านการสื่อสารและการประสานงาน 7. สมรรถนะด้านการเป็นผู้นำ 8. สมรรถนะด้านการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีทางการพยาบาล 9. สมรรถนะเฉพาะทาง ด้านการวิจัยและพัฒนาทางการพยาบาล (นลินี พสุคันธศักดิ์ และสุวรรณา วิชาดสงเคราะห์, 2557) มีวิธีการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ หลักสูตรคาดหวังว่าเมื่อสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรแล้วจะทำให้พยาบาลสามารถพัฒนาแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะพยาบาลโรคหลอดเลือดสมองได้

หลักสูตรเฉพาะทางทางการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง วทบ.สระบุรี ได้เปิดให้การอบรมรุ่นที่ 1 ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2561 บัดนี้มีผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรแล้ว 19 คน ดังนั้นเพื่อเป็นการสะท้อนถึงคุณภาพของหลักสูตร จึงต้องมีการประเมินหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกวิธีการศึกษาแบบการวิจัยเชิงบรรยายมาเป็นฐาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองของผู้สำเร็จการศึกษาลำดับสูงสุด การพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลโรคหลอดเลือดสมอง รุ่นที่ 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยประเมินผลโดยใช้รูปแบบเชิงพรรณนา (the evaluation - descriptive research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป็นการมองอย่างรอบด้าน ในการศึกษาครั้งนี้จึงได้ทำการศึกษาจากผู้สำเร็จการศึกษาลำดับสูงสุดทั้งหมด 19 คน และได้ทำการศึกษาจากผู้เกี่ยวข้องกับผู้สำเร็จการศึกษาทั้งผู้ร่วมงานและผู้บังคับบัญชา จำนวน 10 และ 5 คน ตามลำดับ เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง โดยเลือกผู้สำเร็จการศึกษารุ่น 1 ทั้งหมด และเลือกผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานจากแต่ละหน่วยงานของผู้สำเร็จการศึกษาแบบจำเพาะเจาะจง โดยสัมภาษณ์ ผู้บังคับบัญชา 5 ท่าน และผู้ร่วมงาน 10 ท่าน มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 34 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยเครื่องมือดังนี้

ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือวิจัย 2 ชุดโดย เครื่องมือวิจัยชุดที่ 1 เป็นแบบประเมินสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ที่ผู้วิจัยดัดแปลงจาก นลินี พสุคันธภักดิ์ และสุวรรณา วิชาสงเคราะห์ (2557) และสุจารี บัวเจียม และบุญใจ ศรีสถิตนรากร (2557) เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสมรรถนะทั้ง 8 ด้านของการพยาบาลโรคหลอดเลือดสมอง จำนวน 37 ข้อ ได้แก่ 1) ความรู้เรื่องโรคหลอดเลือดสมอง 2) การประเมินและการจัดการในภาวะเร่งด่วน 3) การดูแลผู้ป่วยได้รับยาละลายลิ่มเลือด 4) การพยาบาลในหอผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง 5) การพยาบาลเพื่อวางแผนการจำหน่ายและการดูแลต่อเนื่อง 6) การสื่อสารและประสานงาน 7) การดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้าน และ 8) การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์และแนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองและผู้ป่วยดูแล แบบสอบถามเป็นแบบ Likert scale 5 ระดับ (มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด) ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านและตรวจสอบความเที่ยงโดยหาค่า Cronbach's alpha coefficient ได้เท่ากับ 0.80 (ผู้วิจัยนำไปทดสอบกับผู้สำเร็จการศึกษาลำดับสูงสุดที่มีลักษณะเช่นเดียวกัน โดยเป็นผู้สำเร็จการศึกษาลำดับสูงสุดของสถาบันประสาทวิทยา จำนวน 30 คน) และเครื่องมือวิจัยชุดที่ 2 เป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์ เป็นคำถามปลายเปิด 3 ข้อ โดยสอบถามมุมมองที่มีต่อผู้สำเร็จการศึกษา ได้แก่ พฤติกรรมในการให้การพยาบาลผู้ป่วย การนำใช้ความรู้ และความพึงพอใจที่มีต่อผู้สำเร็จการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามสมรรถนะเฉพาะทางในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองแบบครบวงจรทางไปรษณีย์ให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษา รุ่น 1 จำนวน 19 คน เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาประเมินสมรรถนะตนเองภายหลังสำเร็จการอบรมแล้ว 6 เดือน พร้อมแบบประเมินสำหรับให้เพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาประเมินสมรรถนะการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง นอกจากนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้บังคับบัญชา 5 ท่านเลือกเฉพาะในเขตบริการสุขภาพที่ 4 เพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับการประเมินสมรรถนะในการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการอบรม โดยนัดหมายการสัมภาษณ์ในช่วงเวลาที่สะดวก

จริยธรรมการวิจัย

งานวิจัยนี้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการวิจัยของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี เลขที่ EC 1-009/5261 เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2561

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ระดับสมรรถนะ ผู้วิจัยกำหนดระดับสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองโดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีระดับสมรรถนะในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีระดับสมรรถนะในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีระดับสมรรถนะในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีระดับสมรรถนะในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีระดับสมรรถนะในระดับน้อยที่สุด

2. การวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยทำการอ่านซ้ำหลายรอบแล้วจึงทำการยกประเด็นที่ได้จากการตอบ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (n =19)	ร้อยละ 55.9
เพศ		
ชาย	1	2.9
หญิง	18	53.0
อายุ อายุต่ำสุด ...24..... ปี อายุสูงสุด ...48..... ปี เฉลี่ย.....36.9..... ปี		
ช่วงอายุ 20-30 ปี	7	20.6
ช่วงอายุ 31-40 ปี	1	2.9
ช่วงอายุ 41-50 ปี	11	32.4
ช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไป	0	0

กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สำเร็จการอบรมหลักสูตรเฉพาะทางสาขาการพยาบาลโรคหลอดเลือดสมองจำนวนทั้งหมด 19 คน คิดเป็นร้อยละ 55.9 เป็นเพศหญิง จำนวน 18 คน (ร้อยละ 53.0) เพศชาย จำนวน 1 คน (ร้อยละ 2.9) อายุเฉลี่ย 36.9 ปี โดยมีอายุสูงสุด 48 ปี ต่ำสุด 24 ปี ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวน 11 คน (ร้อยละ 32.4) รองมาอยู่ในช่วงอายุ 20-30 ปี (ร้อยละ 20.6) และอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 1 คน (ร้อยละ 2.9)

2. ระดับสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง

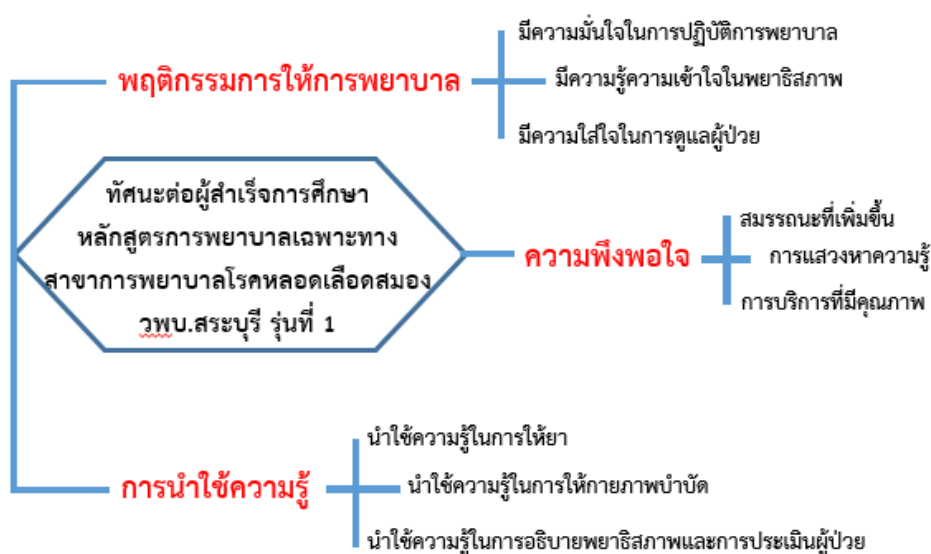
ตาราง 2 ระดับสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง

สมรรถนะด้าน	ระดับสมรรถนะ		
	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	เฉลี่ย (M)
1. ความรู้เรื่องโรค	4.15	4.41	4.28
2. การประเมินและการจัดการในภาวะเร่งด่วน	3.85	4.38	4.15
3. การดูแลผู้ป่วยได้รับยาละลายลิ่มเลือด	4.03	4.35	4.21
4. การพยาบาลในหอผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง	4.18	4.41	4.28
5. การพยาบาลเพื่อวางแผนการจำหน่ายและการดูแลต่อเนื่อง	4.29	4.41	4.36
6. การสื่อสารและประสานงาน	4.24	4.29	4.26
7. การดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้าน	4.06	4.35	4.22
8. การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์/แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยและ ผู้ดูแล	3.97	4.09	4.03
สมรรถนะโดยรวม	4.03	4.36	4.22

ผู้สำเร็จการอบรมหลักสูตรเฉพาะทางสาขาการพยาบาลโรคหลอดเลือดสมอง ผู้ร่วมงานและผู้บังคับบัญชาประเมินระดับสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองโดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก และมีระดับสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองรายด้าน ทั้งหมด 8 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($M = 4.36$) เป็นสมรรถนะด้านการพยาบาลเพื่อวางแผนการจำหน่ายและการดูแลต่อเนื่อง รองมาเป็นสมรรถนะความรู้เรื่องโรคและสมรรถนะการพยาบาลในหอผู้ป่วย ($M = 4.28$)

3. มุมมองต่อผู้สำเร็จการศึกษา

ผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานของผู้สำเร็จการศึกษามีทัศนต่อผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรเฉพาะทางสาขาการพยาบาลโรคหลอดเลือดสมอง วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรบุรี รุ่นที่ 1 จำแนกได้ 3 ด้าน ดังภาพที่ 1 และรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 ทัศนต่อผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรเฉพาะทางสาขาการพยาบาลโรคหลอดเลือดสมอง

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรบุรี รุ่นที่ 1

3.1 พฤติกรรมในการให้การพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง

พบว่าภายหลังสำเร็จการศึกษาแล้ว 3 - 6 เดือน มีความมั่นใจในทักษะทางคลินิกมากขึ้น มีเจตคติที่ดีโดยแสดงความสนใจใส่ใจในการดูแลผู้ป่วย โดยมีการเปลี่ยนแปลงเรื่องสมรรถนะในด้านความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง มีความรู้เรื่องพยาธิสภาพของโรคหลอดเลือดสมองเพิ่มขึ้น และมีความสนใจในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มขึ้น ดังคำกล่าวดังนี้

“...เรื่อง *Clinical* ได้ดีขึ้นเรามีความมั่นใจมากขึ้น รู้สึกเปลี่ยนแปลงในตัวเอง กลับมาให้ยาได้ แล้วพอไปเรียนปุ๊บกลับมารู้สึกมั่นใจขึ้น..... ทักษะการประเมินผู้ป่วยใช้เครื่องมือมากขึ้น..... สามารถอยู่คนเดียวได้เพราะปกติก็ก่อนที่จะไปเรียนก็คือต้องมีพี่เลี้ยงที่เราไปเรียนมาแล้ว แล้วที่เนี่ยพอเราเรียนกลับมาเราต้องรับผิดชอบตัวเองอะจะต้องรอบคอบมากขึ้นเพราะว่าต้องตัดสินใจเองเพราะทุกอย่างก็คือความรู้ที่ไปเรียนมาปรับใช้” (K๑)

“ใส่ใจสนใจประเมินผู้ป่วย ถ้า *score drop* จะรีบเข้าไปดู รายงานหมอ” (K๕)

“*Patho* พยาธิเนี่ยแหละเขาค่อยๆแน่นขึ้นจากเมื่อก่อนเขาก็แค่ นั่งๆซักประวัติออนเซต *on set* รู้แต่อาจจะไม่รู้เทคนิคในการซักเชิงลึกแต่กลับพอไปเรียนเนี่ยเขาจะซักเพราะเขารู้ *Patho* เขาจะซักนี้ๆเขาจะซักแนวเรารู้เลยน้องซักมาเออเป็นแนว *patho stroke* อะไอย่างเนี่ย เออไม่ได้ซักออกมาแบบลวกๆอะไรอย่างนี้ ตัวเขาได้ตัวเขาก็ได้ *patho* มาอะไรอย่างเนี่ย” (K๓)

“เขาก็สนใจทั้งความสนใจมากขึ้น อย่างที่เขาบอก เขาเสร็จๆ แอบเห็นเขาก็เสร็จ อ่านเสร็จดูอะไรแบบนี้” (K๒)

3.2 การนำใช้ความรู้

พบว่าส่วนใหญ่ของผู้สำเร็จการศึกษามีการนำความรู้และประสบการณ์จากการศึกษาอบรมมาประยุกต์ใช้ในการทำงานในการประเมินผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง การให้ความรู้แก่ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองและผู้ดูแล แต่ยังมองไม่เห็นความโดดเด่นของผู้สำเร็จการศึกษาในเรื่องการนำหลักฐานเชิงประจักษ์ไปใช้ ดังคำกล่าวดังนี้

“สามารถอยู่คนเดียวได้ รับผิดชอบ ตัดสินใจได้..... การสอนญาติผู้ป่วยในการทำกายภาพบำบัด การเคลื่อนย้ายผู้ป่วย” (K๓)

“การบริหารจัดการยา เมื่อเจอเคส *stroke fast tract*” (K๑)

“ได้จัดวิชาการนำเคสมา *conference* การสืบค้นงานวิจัยมีบ้าง ส่วนใหญ่เป็นการฟื้นฟูสภาพผู้ป่วย” (K๔)

3.3 ความพึงพอใจที่มีต่อผู้สำเร็จการศึกษา

พบว่าผู้บังคับบัญชา มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีมีความโดดเด่นในเรื่อง การดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง การดูแลผู้ป่วยในระยะเปลี่ยนผ่าน (*Intermediated care*) แต่เมื่อเทียบความโดดเด่นกับผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอื่นผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสระบุรี ยังขาดความมั่นใจในเรื่องการใช้แนวปฏิบัติทางการพยาบาล ดังคำกล่าวดังนี้

“ก็ดีค่ะพึงพอใจสามารถกลับมาทำงานได้เพิ่มสมรรถนะของเขาได้...” (K๒)

“มีน้องยุวรัตน์เนี่ยเป็นตัวแทน *Intermediate care* ก็ได้รับคำชมอยู่เนาะว่ามีผลงานเอื้อ
หนองแคเขา *Plan* มาอยู่แล้วทำให้ไปทำเรื่องนี้ที่ส่งเขามาเรียน” (K๓)
“มองเห็นในความสามารถ แต่ยังไม่มั่นใจ ยังไม่สามารถแสดงออก” (K๔)
“ขาดความมั่นใจ เกี่ยวกับ *Guideline*” (K๑)

นอกจากนี้ ผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะ
ทางสาขาโรคหลอดเลือดสมองของวิทยาลัยบรมราชชนนี สระบุรี ให้มีการพัฒนาคู่มือเก็บทักษะและ
ประสบการณ์จากการฝึกปฏิบัติงานสำหรับผู้อบรมและควรเพิ่มเนื้อหาแนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือด
สมองแบบแตก

“เขียนคู่มือประสบการณ์ให้ชัดเจน จะได้ประสบการณ์แต่ละแหล่งเป็นมาตรฐานเดียวกัน
เป็นแนวทางเดียวกัน” (K๒)
“ควรเพิ่มแนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วย *Hemorrhagic stroke* เพราะแนวโน้มผู้ป่วยจะเพิ่ม”
(K๑)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการประเมินสมรรถนะด้านการพยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองของผู้สำเร็จการศึกษา
รุ่นที่ 1 หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลโรคหลอดเลือดสมอง วิทยาลัยพยาบาลบรมราช
ชนนี สระบุรี สรุปผลการวิจัยได้ว่าพยาบาลที่สำเร็จการอบรมหลักสูตรเฉพาะทางสาขาการพยาบาลโรคหลอดเลือด
สมองจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี รุ่นที่ 1 มีระดับสมรรถนะการพยาบาลโรคหลอดเลือด
สมองทุกด้านในระดับมาก โดยเฉพาะสมรรถนะด้านการพยาบาลเพื่อวางแผนการจำหน่ายและการดูแล
ต่อเนื่อง มีคะแนน ค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจากในหลักสูตร มีการฝึกปฏิบัติเยี่ยมบ้านกับทีมสหวิชาชีพ มีการ
มอบหมายงานให้ติดตามเยี่ยมบ้านผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่จำหน่ายออกจากโรงพยาบาล ทำให้มีทักษะมี
ความชำนาญในการสอนและให้สุขศึกษาแก่ผู้ป่วยและผู้ดูแลในการป้องกันการกลับเป็นซ้ำของโรคได้และสอน
ผู้ดูแลและผู้ดูแลผู้ป่วยในการดูแลต่อเนื่องที่บ้านได้ ซึ่งกระบวนการในการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือด
สมองนั้นมีความสำคัญ และต้องมีการเตรียมผู้ดูแลให้มีความสามารถในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง
อย่างถูกต้อง การวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองช่วยลดระยะเวลาการนอนโรงพยาบาลและเพิ่ม
ความสามารถของผู้ดูแลในการดูแลผู้ป่วยหลังจำหน่าย (จินตนา จักรปิง, 2552) ในขั้นตอนของการดำเนินการ
จัดการอบรมมีกระบวนการคัดเลือกอาจารย์ผู้สอนที่มีประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ อาจารย์ผู้สอนทั้ง
ภาคทฤษฎีและปฏิบัติมีคุณสมบัติผู้สอนตามเกณฑ์ที่สภาการพยาบาลกำหนด ผู้สอนประกอบด้วย อาจารย์
แพทย์เชี่ยวชาญด้านระบบประสาท และระบบหัวใจ หลอดเลือด อาจารย์พยาบาลสำเร็จการศึกษาในระดับ
ปริญญาโททางการพยาบาล มีความเชี่ยวชาญและปฏิบัติงานในสาขาการพยาบาลผู้ป่วยระบบหัวใจ หลอด
เลือด และระบบประสาท มีประสบการณ์ในการพยาบาลเกี่ยวกับผู้ป่วยระบบหัวใจ หลอดเลือด และระบบ
ประสาท โดยมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี (สภาการพยาบาล, 2552) ทำให้ผู้สำเร็จการอบรมความสามารถ
อธิบายอาการ และอาการแสดงของโรคหลอดเลือดสมองได้ ความสามารถอธิบายผลกระทบของโรคที่มีต่อ
ระบบต่างๆ ของร่างกายได้ พยาบาลที่ให้การดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองจึงต้องมีสมรรถนะเฉพาะทางใน

การช่วยเหลือดูแลผู้ป่วยในแต่ละระยะของการเจ็บป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดโอกาสในการพิการและมีการฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยให้กลับสู่สภาพเดิมอย่างรวดเร็ว (วันเพ็ญ ภิญญภาสกุล และศรัณยา โมสิตะมงคล, 2560) ซึ่งสมรรถนะของพยาบาล เป็นผลมาจากการบูรณาการความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของพยาบาลให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้และมีประสิทธิภาพ เพื่อผลลัพธ์ที่ดีของการพยาบาลที่ได้มาตรฐานและเพื่อความปลอดภัยของผู้รับบริการ (วันเพ็ญ ภิญญภาสกุล และศรัณยา โมสิตะมงคล, 2560) การฝึกปฏิบัติงานในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองจะทำให้ผู้สำเร็จการอบรมได้รับประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วย มีความมั่นใจในความรู้ความสามารถในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง (วสนันท์ แสนใจงามวรภัทร์, 2555) นอกจากนี้ในหลักสูตรการอบรมได้เพิ่มเนื้อหาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในเรื่องสมรรถนะด้านการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์/แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยและผู้ดูแล สามารถวางแผนการพยาบาลโดยใช้หลักฐาน เชิงประจักษ์ในการดูแลผู้ป่วยและผู้ดูแลได้ และสามารถวิเคราะห์และตัดสินใจเลือกหลักฐานเชิงประจักษ์/แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยและผู้ดูแลได้ แต่อย่างไรก็ตามในการติดตามผลการอบรมของผู้สำเร็จการอบรมยังไม่พบการนำหลักฐานเชิงประจักษ์ไปใช้ เนื่องจากผู้อบรมขึ้นฝึกปฏิบัติงานต่อเนื่อง ขาดการกระตุ้นในเรื่องการสืบค้นคว้าหาข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์ การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์/แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยและผู้ดูแล ผู้สำเร็จการอบรมมีการใช้แนวปฏิบัติทางการพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง แต่ยังขาดความมั่นใจในเรื่องการใช้แนวปฏิบัติทางการพยาบาล ดังนั้นในหลักสูตรควรจัดกำหนดเป็นประสบการณ์ภาคบังคับเพื่อสร้างความมั่นใจการสำเร็จการอบรม เพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้เข้ารับการอบรมทุกคนในการประยุกต์ใช้หลักฐานเชิงประจักษ์/แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง

มุมมองที่มีต่อผู้สำเร็จการศึกษาเป็นไปในเชิงบวก อาจเพราะเป็นผู้ได้บังคับบัญชาที่ผู้บริหารได้คัดเลือกให้มาเข้ารับการอบรมฯ โดยวางแผนที่จะมอบหมายงานจากหน่วยงาน/องค์กรให้รับผิดชอบภายหลังสำเร็จการศึกษา ผู้สำเร็จการอบรมทุกคนมีวุฒิภาวะและประสบการณ์ทางคลินิกในการดูแลผู้ป่วยก่อนเข้ารับการอบรม โดยภาพรวมผู้อบรมรุ่น 1 จะมีบุคลิกภาพเรียบร้อย มีความตั้งใจ รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งก็จัดเป็นคุณลักษณะของบุคคลในวิชาชีพพยาบาลที่มีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

สรุปและเสนอแนะ

สรุปได้ว่าผู้อบรมที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลโรคหลอดเลือดสมองของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี รุ่นที่ 1 มีสมรรถนะพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองโดยจากการอบรมได้รับความรู้และทักษะ ประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ใช้แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง และสามารถให้พยาบาลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่ได้มาตรฐานและความปลอดภัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางโรคหลอดเลือดสมอง ควรมีการจัดการอบรมโดยมุ่งเน้นสมรรถนะเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีสมรรถนะสูงสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อให้เกิดผลลัพธ์สุขภาพที่ดีของผู้ป่วย

2. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเพิ่มสมรรถนะด้านการวิจัยการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์/แนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยและผู้ดูแล

3. ควรมีการศึกษาติดตามประเมินผลหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลโรคหลอดเลือดสมองอย่างต่อเนื่อง

4. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาล

5. ควรศึกษาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วยเมื่อได้รับการพยาบาลจากผู้สำเร็จการอบรมในหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลโรคหลอดเลือดสมอง

เอกสารอ้างอิง

จินตนา จักรปิง. (2552). ผลการใช้โปรแกรมการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองต่อจำนวนวันนอนในโรงพยาบาลของผู้ป่วยและความสามารถในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองของผู้ดูแลโรงพยาบาลน่าน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.

นลินี พสุคันธรักษ์ และสุวรรณา วิภาคสงเคราะห์. (2557). การพัฒนาเกณฑ์สมรรถนะเฉพาะทางของพยาบาลวิชาชีพโรคหลอดเลือดสมอง. *วารสารกองการพยาบาล*, 41(1), 74-87.

วสนันท์ แสนใจงามวรภัทร์. (2555). ระดับความสามารถของพยาบาลวิชาชีพในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองในโรงพยาบาลระดับตติยภูมิ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข เขต4. (วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการพยาบาล). มหาวิทยาลัยคริสเตียน. นครปฐม.

วันเพ็ญ ภิญโญภาสกุล และศรีธยา โมสิตะมงคล. (2560). การดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง: สมรรถนะของพยาบาล. ใน มนันทยา กองเมืองปัก, กรุณา ชูกิจ, วันเพ็ญ ภิญโญภาสกุล และศรีธยา โมสิตะมงคล. *การดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองสู่ผลลัพธ์ที่เป็นเลิศทางการพยาบาล* (หน้า 3-16). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์โรคหลอดเลือดสมอง.

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2556). *สถิติกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2556: Public Health statistic A.D. 2013*. นนทบุรี: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

สภาการพยาบาล. (2552). *คู่มือการจัดทำหลักสูตรพยาบาลเฉพาะทาง*. นนทบุรี: สภาการพยาบาล.

สุจารี บัวเจียม และบุญใจ ศรีสถิตนรากร. (2557). สมรรถนะพยาบาลหอผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง. *วารสารพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 26(3), 121-133.

World Health Organization. (2015). *World Stroke Campaign*. Retrieved from <http://www.world-stroke.org/advocacy/world-stroke-campaign>.